

POSUDEK

vedoucí na diplomovou práci

Jméno a příjmení: Vanda Drbohlavová

Téma práce: Hodnotová orientace u žáků středních škol

Autorka, Vanda Drbohlavová se ve své výzkumně pojaté diplomové práci zaměřuje na oblast axiologie, resp. na hodnotovou orientaci současné populace starších adolescentů, a to ve vztahu ke způsobu, jakým reagují na potenciálně frustrující situace. Autorka ve své práci nejprve zkoumala typy hodnotové orientace dospívajících a následně se pokusila ověřit, zda lze mezi nimi a mezi typem punitivity najít určitý vztah. Diplomová práce se zaměřuje na společensky vysoce významnou sociálně psychologickou oblast a imponuje též svou tematickou šíří. V souvislosti s krizí hodnot a s etickými problémy, s nimiž se západní společnost v současnosti potýká, je zřejmé, že autorkou zvolené téma je dnes aktuální víc než kdykoli dříve.

Diplomová práce je strukturována do dvou celků, teoretického a empirického. Teoretická část sestává z deseti hlavních kapitol, v nichž autorka postupně prezentuje výklad terminologie vztahující se ke sledovaným jevům: Hodnota a filozofické pojetí vyšších hodnot (kap. 1), hodnotová orientace (kap. 2) a z ní vyplývající postoje (kap. 3). Čtvrtá kapitola je věnována historickému pojetí hodnot a hodnotové orientace, v páté se autorka zaměřuje na oblast morálky a etiky. V šesté a sedmé kapitole je zmíněno téma adolescence a hodnotová orientace dospívajících, osmá nastiňuje koncepci Rosenzweigova obrazově frustračního testu, z něž vychází autorčin výzkum. Poslední dvě kapitoly jsou orientovány na témata, jež z výše uvedených poznatků vyplývají: jde o výklad fenoménu frustrace (kap. 9) a agrese, resp. její pozitivní varianty, asertivity (kap. 10).

Ve výzkumné části autorka oslovila 142 studentů a studentek vyšších ročníků dvou pražských gymnázií, jimž zadala vlastní dotazník hodnot spolu s aktualizovanou, zkrácenou verzí Rosenzweigova obrazového frustračního testu (Rosenzweig Picture-Frustration Test), upravenou pro adolescentní věk. S využitím kombinace několika statistických metod (korelační a exploratorní faktorové analýzy, dále analýzy variance výpočtem ANOVA) se autorka pokusila na základě svého dotazníku hodnot stanovit typologii hodnotové orientace současných dospívajících a následně sledovat vztah mezi jednotlivými axiologickými typy a typy punitivity, měřeními Rosenzweigovým P-F testem. Autorka stanovila 6 hypotéz, které posléze diskutuje se svými nálezy.

Struktura předložené diplomové práce byla stanovena poměrně přiměřeně. Jedná se o multidisciplinárně pojatou práci, v níž je věnováno mnoho prostoru filozofickému a etickému pojetí tématu a která zahrnuje také historický vývoj zkoumání dané oblasti. Její těžiště, zejména v případě výzkumné části, nicméně leží především v psychologii. Autorka vychází z přiměřeného množství prostudované literatury a prokazuje dostatečný vhled do sledované problematiky. Poměrně rozsáhlá tematická šíře teoretické části je imponující, na druhou stranu však v důsledku této šíře získávají příslušné kapitoly víceméně deskriptivní, místy kompilativní charakter. Text je psán čtivou formou, i když v něm lze občas najít logicky nepřilíš přesné formulace či větná spojení. Drobná připomínka se týká také nesprávného způsobu citování slovníků, s. 14, 15 aj.

Hlavní přínos práce spočívá v její výzkumné části, v níž se autorce podařilo pomocí poměrně složité metodologie dospět k nesmírně zajímavým výsledkům, přínosným nejen teoreticky, pro oblast psychologie, ale i pro praktické využití v pedagogické práci s populací dospívajících. Pomocí vlastního dotazníku hodnot autorka zjistila hodnotově-orientační strukturu současných dospívajících

(resp. verifikovala dosavadní poznatky), dále pak prokázala existenci vztahu mezi duchovně-prosociální hodnotovou orientací a tendencí k impunitivnímu zpracování obrazových podnětů navozujících prožitky frustrace, resp. s odmítáním extrapunitivního přístupu. Autorka neopominula zohlednit ani genderové hledisko. Signifikantní robustnost uvedených vztahů byla potvrzena pouze u mužské části souboru. Výsledky adekvátním způsobem konfrontuje s prostudovanou literaturou, se stanovenými hypotézami a v závěru shrnuje nejvýznamnější nálezy.

Předložená diplomová práce splňuje všechny předepsané požadavky. Autorka v ní prokazuje dostatečný vhled do problematiky a ve své rozsáhlé výzkumné části dochází k velmi podnětným výsledkům. Vzhledem k výše uvedenému se přikláním k jejímu hodnocení známkou:

„velmi dobře“

Doc. Pavlína Janošová, Ph.D.